

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12824

FOLKSTIMLEKHE GESHIKHTN,

1

Isaac Leib Peretz

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

10

יוגנט - ביבליאטעק

י. ל. פרץ

פאָלקסטימלעכע געשיכטן

2

יוחנן וואסערטרעגער

ד ע ר ב א ס

פארלאג, שולאון לעבן

י ו ג נ ט = ב י ב ל י א ט ע ק

י. ל. פ. ר. ין

פאלקסטימלעכע געשיכטן

2

יוחנן וואסערטרעגער

ד ע ר ב א ס

באארבעט פאר יוגנט / פערטע און פיפטע טויזנט

פארלאג „שול און לעבן“ - ווארשע 1922

BIBLIOTEKA DLA MŁODZIEŻY
I. L. PEREC / JOCHONON
WASERTREGER. / DER BAS.
WYDAWNICTWO „SZKOŁA I ŻYCIE”.
WARSZAWA, NOWOLIPKI 41/6
1 9 2 2

DRUKARNIA I. RAJCHMANA,
WARSZAWA, KARMELICKA 15.

יזחנן וואסערטרעגער.

און די מעשה, וואָס איך וויל איך דאָ דערציילן, האָב איך באַבלה פֿון מיין זיידן, עליו השלום, וואָס האָט די זכיה געהאַט צו זיין אַן איינגייער ביים „אורח חיים“ אין שטוב, און האָט עס, במעמד פֿון נאָך בעלי-בתים חשובים, געהערט מפיו הקדוש — פֿון „אורח חיים“ הייליגע לעפֿצן.

און אָנגעהויבן האָט זיך די מעשה אַזוי:
אין דער-פֿרין, באַלד נאָך שחרית, זיצט זיך דער „אורח-חיים“, כּמנהגו, אין קליינעם בית-המדרש'ל פֿאַרן אָנבייסן, און קוקט אין אַ ספר אַריין. נישט ווייט פֿון אים זיצן און ריידן צווישן זיך שטיל די דיינים; עס אַז גראָד קיין דין תּורה נישט געווען. און נאָך אַ ביסל ווייטער — די תּלמידים, דעם „אורח-חיים“.

אין מיטן דערהערט זיך פֿון גאָס אַ קול: „צדקה תּציל ממות“ און אַ קלונג מיט דער פּושקע. זאָגט מען „ברוך דין אמת“. מען ווייסט, וואָס עס באַטייט: נאָך פֿאַר שחרית האָט מען געגעבן צוויי קלעפּ אין טויער און געזאָגט, אַז יזחנן וואַסער-טרעגער איז נפֿטר געוואָרן אין הקדש.

ווערט אָבער דער „אורח חיים“ פֿאַרענדערט אויפֿן פנים, הייסט זיך דערלאַנגען דעם שטעקן מיטן ספּאַדיק, און זאָגט — ער גייט צו דער לוויה.

מילא, אז דער „אורח חיים“ גייט, גייען די דיינים אויך
מנט; נעמען די תלמידים רשות און גייען אויך. און אזוי —
אנדערע, וואָס זענען גראָד געווען אין קליינעם בית המדרש ל.
קומט מען אין גאס אַריין. זעען די גאָס-מענטשן, ווער עס
גייט, גייט מען מיט; פאַרמאַכט מען די קלייטן אין מען גייט.
קוקט עמעץ פון בית-המדרש דורך אַ פּעססער אַרױס און זעט
די לויה, איז ער מודיע דעם בית המדרש-עולם, פאַרמאַכט מען
די גמרות און מען לויפֿט אַראָפּ צו דער לויה. הכלל—די שטאָט
גייט, קינד און גייט!

מען גייט און מען הידוש'ט זיך: וואָס איז?
— דער נפֿטר איז געווען אַ פשוט'ער ייד... אמח, אַרומ-
געטראָגן קאלט וואָסער פֿאַר די לומדים. אָבער אזאָ לויה?
געווען נאָך אַ תהלים-זאָגער, אָבער זי עברי זיינע! מען
פלעגט זיך קוים איינהאַלטן פֿאַר געלעכטער.

אין וואָס נאָך? אַ נהנה מיגיע כפּו; ביז אין דער לעצ-
טער רגע קיין מתנת בשר ורם נישט גענומען—נו הכלל?

און דער „אורח חיים“ גייט... איין גאָס. נאָך אַ גאָס...
אַ ווינט און אַ גליטש, עס קילט אין אַלע אברים, און ער
גייט אַרױס פֿין שטאַט, לייגט די האַנט אויף אַ מטה-שטאַנג
און פֿירט די מטה אויפֿן בית החיים, גייט אַריין צו דער טהרה...
פֿאַרשטייט מען, אז עס איז נישט פשוט!

און געווען איז דאָס דאָנערשטאַג. פרייטאָג איז פֿרייטאָג;
דער עולם איז פֿאַרנומען, מען גרייט זיך צו לכבוד שבת;
מוצאי שבת, קוים דערלעבט, מאַכט דער זיידע, עליו השלום,
געשווינד אָפּ הבדלה. און לויפֿט צום „אורח חיים“. און קומען
קומט ער צום „אורח-חיים“ נישט אַליין; אויפֿן וועג האָבן זיך
צו אים מצרף געווען נאָך עטלעכע בעלי-בתיים, און לומדים...
קומען זיי צום „אורח-חיים“ אין שטוב אַריין, גוט וואָך, רבינו!

גוט אָר, בעלי-בתיס' ד' רבי'צין אַז מיט עפעס וואָס מכבד.
זעצט מען זיך צום טיש; ד' רבי'צין גייט זיך צו זיך אין
שטוב אַריין. — מילא, מען וועט דאָך נישט אַרויס פֿון דער הע-
לער הויט מיט'ן עצם-ענין — מאַכט מען פֿרעגער אַ שמועס מכח
דער קהילה.

איז דאָך דער אורח-חיים אַ קלוגער ייד געווען, שמי-
כלט ער: ער האָט באַלד געוואוסט נאָך וואָס זיי זענען געקו-
מען...

זענען זיי זיך מודה: אמת-זאָגן זיי — אַזאַ מעשה נורא...
זאָגט זיי דער אורח-חיים:

— זייט וויסן, רב'חי, אַז עס איז נפֿטר געוואָרן אַ ייד,
וואָס האָט געהאַט אַ חוש הרייה צו דערקענען לומדי תורה,
וואָס אַן אורח חיים האָט עס נישט, און דערצו אַ ייד,
וואָס האָט מער גע'פּוּעלט מיט דער האַק און דער גראַבער
האַנט, ווי דער אורח-חיים מיט די כוונות אין מח...

גאַפֿט מען: מען האָט פֿון קיין פתרון, פֿון קיין חלוּם
נישט געוואוסט... דער אורח-חיים האָט גאָר קיינמאָל דערפֿו
קיין וואָרט נישט גערעדט...

— עס איז געווען אַ סוד, — זאָגט דער אורח-חיים.

דער ייד, — זאָגט ער — האָט נישט געוואָלט נתגלה ווערן,
און אַז עס איז געשען אַ מעשה, און ער האָט מיר געמוזט
אַנטפלעקן, האָט ער גענימען ביי מיר דאָס יוֹקרט, אַז בחייו
וועל איך שווייגן.

נאָך איינער איז געווען דערביי, אויך להבדיל בין החיים
והמתים, דער געוועזענער בית-דין-שמש, כאָטש ער איז געווען
אין דרויסן און האָט ווייניג וואָס געווען, האָט ער געגעבן אַ
תקיעת-כף, אַז ער וועט שווייגן, און האָט געהאַלטן וואָרט
אַבער אַצונד, זאָגט דער „אורח-חיים“, איז אויס סוד,
און אַז איר ווילט, מהיכי תיתא.

מילא-שטעלט מען אויף מויל און אויערן.

— עס איז שוין דערניצען — הויבט אָן דער אורח-חיים
צו דערציילן — אַ יאָר פֿינף-און-צוואַנציג. ער איז דעמאָלט
נאָר וואָס אָנגעקומען אין קהילה אַריין.
צו מעריב אין גרויסן בית-המדרש אַריין, זען ווי מען
דאוונט און לערנט אין גרויסן בית-המדרש.
קימט ער צו מעריב.

מען האָט אָפּגעדאוונט, אָפּגעזאָגט רבנן-קריש און דער
שמש איז צוגעגאַנגען צום אַרון טיילן ליכט'עך. טיילט ער
אין טיילט, און קאָן זיך ניט דערטיילן, אַזאָ עולם, קיין
עין הרעו

און דער עולם צעגייט זיך אויף זיינע ערטער, זיצט שוין
יעדער ביי זיין ליכטל און פֿאַר זיין גמרה אויפֿן שטענדער.
הינטן ביים שלחן — אַ חברה ש"ס! ספּאָדיק ביי ספּאָדיק!
טוט אים, דעם אורח-חיים, מאַקע שטאַרק הגאה — ליכט-
לעך און פֿלעמלעך, ווי די שטערן אין הימל; אויף פֿל
תפוצות ישראל געזאָגט! —

און ווי ער זיצט אַזוי, קימט צו אים צו דער שמש און
פֿרעגט אים, וואָס פֿאַר אַ ספֿר ער וויל. זאָגט דער אורח חיים
„מועד“, שטייען אין גרויסן בית המדרש די ש"ס-גמרות הויך
אויף דער שאַנק איבער'ן שלחן פֿון דער חברה ש"ס. האָט
דער אַלטער שמש געמוזט מבטל זיין די לומדים, און נעמען
אין אַרויפֿקריכן אויף אַ לייטער, און דער שמש איז אָן אַל-
טער יוד... אַ בחיר האָט אפילו געוואָלט ממלא מקומו זיין,
וויל ער אָבער גישט, דער אַלטער... האָט שוין דער אורח-
חיים חרטה, נאָר פֿאַרפֿאַלן; ער האָט גישט געוואוסט, וואו די

ש"ס גמרות שטייען... דאך קוקט ער זיך דערווייל אום איבע-
רין בית-המדרש און הערט זיך צו צו די קולות: עס זומט
און ברומט, און זינגט, אז עס נעמט דורך.

מיט אמאל דערזעט ער, ווי א וואסער-טרעגער (דערנאך
ערשט איז ער געווארן געווארן, אז ער הייסט יוחנן) גייט
ארום מיט א קאן און טראגט צו צו די שטענדערס קאלט ווא-
סער. געפאלט אים זיין התנהגות: אז ער קומט צו צו א שטענדער,
שטעלט ער זיך אָפּ, ווארט ביז דער לומד-תורה וועט דערזען
און אויסשטרעקן די האנט צו דער קווארט; מבטל זיין פון
תורה וויל ער נישט... און ווער עס נעמט די קווארט, זעט
ער, שמייכלט און כאטש פאר אים הויך א ברכה. און יוחנן
וואסער-טרעגער ענטפערט מיטן גאנצן הארץ: אמן! זאגט נאך:
א שיינעם דאנק! און קוקט אופין לומד-תורה מיט גרויס ליב-
שאפט, און גייט ווייטער..

ווערט דער אורח-חיים אביסל נתפעל פון התנהגות פון
א פראסטן ייד. פראגט ער, ווער ער איז. זאגט מען אים,
יוחנן וואסער-טרעגער. גוט, קוקט ער אזוי ווייטער, דערזעט
ער פון דעם אייגענעם יוחנן וואסער-טרעגער א משונה-ווילדע
זאך, וואס קיינער האט דאס גאר נישט באמערקט. נישט ווייט
פון אורח-חיים אָרט, אויף דער מזרח וואנט, איז געזעסן אן
א זייט איינער א בלאסער יונגערמאן, צי א בחור, שפעטער
האט זיך אויסגעוויזן — א פרוש — איבער א קבלה-ספר זיצט
ער. דער אורח-חיים האט געהאט זייער א שארפע ראיה, און
זיך דער ווייטנס האט ער עס דערזען. און צו דעם שטענדער,
זעט ער באשיינפערלעך, ווי יוחנן וואסער-טרעגער וויל צוגיין
כ"ט וואסער, און קאן נישט! וואס ער גענענט זיך צום שטענ-
דער, פאלט ער צוריק, גלייך עפעס וואלט אים אפגעשטויסן,
יא א פלאז! איז ער דאך אָבער אנאָפּגעהיטענער, דער אורח-
חיים, ווארט ער... ברענגט אים דער שמש די גמרא, מועד"

פֿאַרהאַלט ער אים, און פֿרעגט אים אױפֿן מקובל. זאָגט אים
דער שמש מיט אַ ביסל גאוה: אַ דאָס איז, רבי, אונזער
פּרוש אַ גרויסער מקיבל, זיצט גאַנצע טעג אין תּעניתים,
לערגט שטענדיק ביחידות... און שטילער גיט ער צו: וואַינען
וואַינט ער אין עק שטאָט, אין אַ חורבה... גאַנצע נעכט הערט
מען פֿון חורבה אַרויס משונה דיקע קולות און זמירות. אַ פּנים,
מען קומט צו אים לערנען און זמירות זינגען...
וואָס זאָל ער טראַכטן, דער אורח-חיים?

טראַכט ער, אַז בשעתן לימוד איז דער פּרוש אױף אַזאָ
היכער מדרגה, אַז דער פּראָסטער וואַסער-טרעגער האָט די
זכיה נישט צו שטיין אין זיינע ד' אמות, צו קומען אין זיין
מחיצה אַריין, שטייט עס אים אָפּ.

איז ער דאָך אַ לב טוב, דער אורח-חיים, קריגט ער
רחמנות אױפֿן אָרעמען ייד, וואָס וויל אַ מצוה טאָן, און קאָן
נישט. דאָס איז איינס; און צווייטנס, וויל זיך דער אורח-חיים
באַקענען מיט'ן פּרוש, אַיבעררעדן דערפֿון. איז ער דאָך אָבער
מרא דאתרא, וויל ער אָנוואַגן דעם פּרוש דורכ'ן שמש, אַז ער
וויל מיט אים רעדן. אָבער ווי ער האָט דאָס נאָר אַ טראַכט
געטאָן, דערועט ער עפעס נייעס: יוחנן וואַסערטרעגער גייט
פֿאַרביי דעם פּרוש'ס שטענדער, דער פּרוש דערועט אים, און
שטרעקט אױס די האַנט נאָך דער קוואַרט, און היינט די אױגן
אױף מיט אַ בקשה צו אַ טרונק.. און יוחנן וואַסערטרעגער
דערשפּירט עס, דרייט ער זיך צו אים צוריק אױס, וויל דער-
לאַנגען די קוואַרט, און ווערט נאָך אַ מאָל ווי אָפּגעשטויסן,
פיט אַ מאַך אַוועק מיט דער האַנט, גייט זיך זיין וועג, און דער
גרוש בלייבט זיצן ווי דערשראָקן.

דערוויי! קומט אונטער אַן אַנדער וואַסער-טרעגער, נאָך
אַ פּשוט'ערער ייד, וואָס הערט נישט אױס קיין תּרכה, ענט-
פערט נישט אמן, קוקט אױף די לומדי-ה'רה גאָר אַן ליבשאַפט—

אַ מענטש מיט אַ מגושם פנים. און דער מגושמ'ער וואַסער-
טרעגער האָט יאָ מליטה צוב פרוש, עס שטויסט אים נישט אָפּ;
פֿאַרקערט, ער שטעלט זיך אָפּ, שטעלט אַוועק די קאָן, שפּאַרט
אַן די האַנט אויפֿין שטענדער, רעדט עפעס צום פרוש, קענ-
טיג, ער פֿרעגט אים, צי ער וויל אַ טרונק וואַסער, און דער-
לאַנגט אים. און דער פרוש איז דאָרשטיק, לויפֿט מיט'ן מויל,
אַקעגן דער קוואַרט. דער אורח-חיים דערזעט אפֿילו נישט, ווּ
ער מאַכט די ברכה...

וואָס, נאָך מער וואונדער?

טראַכט דער אורח חיים, אַז יאָחנן וואַסער-טרעגער מוז
האָפּן עפעס אַ שנאה צום פרוש. דאָרף מען עס אַמאָל חוקר
וורוש זיין...

האָט אָבער אַן אורח-חיים ווינט'גערע ענינים אויפֿן קאָפּ
פֿאַרגעסט ער... אַבער דער צייט מאַכט זיך אָבער ווינדער
אַ מעשה:

איינמאָל ערב ראש-ח'דש, קומט דער אורח-חיים אַ ביסל
צו-פֿר? אין שול אַרײַן, איז די שול נאָך ליידיק. אין דער הויך,
אין אָפֿענעם פֿאַנסטער, פֿישטשען פֿייגעלעך; אַ מחנה שוואַלבן
פֿליט אַרױס, אַן אַנדער מחנה שוואַלבן קימט אָן. און אונטן
אין שול, אין אַ ווינקל ביים בעלעמער, שטייט יאָחנן וואַסער-
טרעגער און זאָגט תהלים. גייט דער אורח-חיים פֿאַרביי — דא
קם ולא זע— אַזוי פֿאַרטיפֿט איז ער אין תהלים. שטעלט ער
זיך, דער „אורח חיים“, אָפּ נישט ווייט, הערז ער זיין עברי .
וויל ער שזין שמייכלעך .. פֿלוצלונג, דאַכט זיך אים אַז די
ווערטער, וואָס קומען מיט די גרייזן פֿון יאָחנן וואַסערטרעגערס
מױל אַרױס, זענען נישט קיין פֿשוט'ע ווערטער, נאָר לעבעדי-
קע ווערטער, עס פֿילט זיך אין זיי אַ חיות... ווייטער דאַכט

זיך אים, אז די ווערטער פליען אים פון מויל צום באַלקן
ארױף, און רירן זיך אָן אָן די אויסגעמאָלטע פלי-זמר פון דוד
המלך'ס „הללויה“ .. און די פליים, גלייך די ווערטער קיאָפן אָן
זיי, ציטערן; דאָ רופט זיך אָן אַ פייקל, דאָרט אַ פלייט, אַמאָל
סטרונע פון אַ פידל, אָבער אזוי שטיל, אז נאָר דאָס אויער
פון דער נשמה הערט... און פֿין דאָרט ערשט פליען די ווער-
טער מיט שטילע קולות צו צום פֿענסטער, און אַ מחנה פֿיי-
געלעך פון דרויסן פֿליט זיי אַקעגן מיט גרויס שמחה, און
כאַפן זיי אויף, און פליען מיט זיי אַרויס, און צום הויכל
ארױף, און אַ נייע מחנה פֿייגעלעך קומט אָן אויף זייער אָרט
נאָך אנדערע ווערטער, נאָך אנדערע קולות...
צו האָט ער נישט קיין טעות? זיין אויער הערט אָבער די
קולות!

קומט ער, דער אורח חיים אַהיים, פֿרעגט ער די רביצין,
ווער עס טראָגט זי איר וואַסער? ווייסט זי נישט דאָרפֿסט דען
וויסן? פֿרעגט זי.

זאָגט ער: אַינדאָ! אז איך פֿרעג, מן הסתם דאָרף איך וויסן.
לױבט די רביצין אין קיך אַריין און קומט צוריק מיט
אַ תשובה: איינער אַ יוחן.
זאָגט דער אורח חיים:

— אז ער וועט קומען, זאָל מען אים שיקן צו מיר אין
חרר אַריין. ער האָט מיט אים וואָס צו רעדן.
גאַפֿט זי: די רביצין.

אין אַ פאָר שעה אַרום, דער אורח-חיים זיצט ביי זיך
אין שטוב, הערט ער: עמעץ הוסט. קוקט ער זיך אום: יוחנן
וואַסער-טרעגער!

בעט ער אים זיצן, וויל ער נישט.
זאָגט ער: איך הייס! זעצט ער זיך אויף אַן עק פון אַ
בענקל.

— יוחנן—הויבט אָן דער „אורח-חיים“ — איך האָב גע-
הערט דיין תהלים-זאָגן...
זיבט יוחנן אָפּ.

— הלואי וואָלט איך עב"י געקאָנט.
און ער זאָגט עס אַזוי ערנסט, אַזוי פראָסט, אַז דער
אורח חיים מיינט שוין זיכער, אַז ער האָט אַ טעות געהאַט.
ווייסט ער שוין נישט, וואָס צו טאָן מיט דעם יוחנן. דערמאָנט
ער זיך אָבער דו? מצשה מיט'ן פרוש, זאָגט ער:
— יוחנן, וואָס האָסט דו אַזוינס צום פרוש, וואָס דו
וואָלט אים קיין הויכעב נישט געבן?
ווערט יוחנן צערודערט, דאָס פנים ווערט אים ווייס ווי
קאלך, און שווייגט.
פֿרעגט דער אורח-חיים נאָך אַמאָל, ענטפֿערט יוחנן היי-
זעריק:

— רבי, איך דאַרף נישט זאָגן... עס איז אַ סוד...
— און אַז איך וועל הייסן?
ענטפֿערט יוחנן:
— וועל איך קיין ברירה נישט האָבן
זאָגט דער אורח חיים:
— בין איך אויף דיר גוזר...
— מוז איך!
— זייט וויסן, רבי, — הויבט יוחנן אָן צו דערציילן, —
אַז זיין לייבער נאָמען האָט מן געלייטזעליגט מיט אַ חוש
הריח, צו דערקענען אַ תלמיד חכם. איך אליין לערנען —
קאָן נישט, נאָר אַ חוש הריח האָב איך און איך דערפֿיל פֿון
ווייטנס אַ תלמיד חכם, צי ער איז תוכו פֿרו...
— פֿון וואָנען קומט עס צו דיר?
— איך בין, זייט איך לעב, משמש תלמידי חכמים, דאָס
איז מיין עבודת... האָב איך אָבער מורא געהאט, איך זאָל

נישט נכשל ווערן אין א פאלשן תלמיד חכם, האָב איך מתפלל
געווען דערזיף צו גאָט, און עס איז געווען אן עת רצון, און
מען האָט מיר געגעבן אַ חש, צו דערפילן דעם ריח פֿון דער
תורה... פֿון דעמאָלט אָן, אז איך גיי פֿאַרביי אַ תלמיד חכם,
דערפיל איך זיין מדרגה. פֿאַראַן אַ תלמיד חכם, וואָס די תורה
זיינע שמעקט מיטן ריח פֿון פֿריש ברויט פֿון אויוון אַרויס —
דער לערנט אין פשטות אַריין. איז ער גרעסער במעלה, פֿיל
איך זיין תורה, זיך פֿרישע עפל... טיילמאָל ווי בלומען אויפֿן
פֿעלד, טיילמאָל אויך — ווי פֿרישע בשמים.
— און ביים פֿרוש, וואָס פֿילסטו יוחנן?
— סמאָלע! ברענענדיקע סמאָלע...
גלויבט נישט דער אורח-חיים; שווייגט ער.
און יוחנן זאָגט:

— רבי, עס איז אפשר גלייכער, אז אַז ווייסט, איך
דאָך מרא דאתרא. און ווען איך וועט מיך דאַרפֿן,
וועל איך אייך קומען צו הילף!
גאָט ער, דער אורח-חיים, און דער וואַסער-טרעגער
נעמט ביי אים רשות און גייט אַרויס.
„מען דאַרף חוקר ודורש זיין“ — זאָגט זיך צום צוויי-
טן מאָל דער אורח-חיים און פֿאַרגעסט ווייטער...

איינמאָל דערמאָנט ער זיך דערניצען, איז ער זיך מיטב,
ער וועט גיין אין גרויסן בית-המדרש אַריין נאָך מעריב און
אויספרווען. קומט ער, זינעט שוין דער עולם און לערנט, דער
פֿרוש, ווי געוויינלעך אויף זיין אָרט. גייט ער, דער אורח-חיים,
אויסשנע האַרט פֿאַרביי פֿאַרן פֿרוש, רירט ער זיך אָן אומניש-
גע אַפֿילו אָן שטענדער — גאָר נישט, ער פֿילט נישט...
באַפֿאַלט אים אַ ביסל חולשות הרעת.

סטייטש? ער, דער „אורח חיים“ פֿילט נישט, און יאָחנן
וואַסנר-טרעגער פֿילט? ווי אזוי קאָן דאָס געמאָלט זיין? קלערט
ער ווייַער. עס מוז זיין אַ טעות..

זעצט ער זיך לערנען, לערנט זיך נישט. פֿאַרמאָכט ער
דעם ספֿר, גייט אַהיים צו דער וועטשערע; עסט זיך נישט.
וואַשט ער זיך, עסט אַ פּוּת, פֿון בוכה וועגן, און פענטשט...
פֿילט ער, אַז דער מוח איז אים נישט קלאָר, אַז ער איז
נישט בקו הבריאה גיט אים די רפֿיצין עפעס אַ היימישע
רפּואה; לייענט ער אָפּ „קריאת-שמע“, און לייגט זיך אין בעט
אַריין. קוים ער שלאָפֿט איין, אזוי קעגן האַלבער נאַכט, חלומֿט
זיך אים אַ שרעקלעכער חלום.

עמען וועקט אים, עפֿנט ער די אויגן אויף, שטייט פֿאַר
אים דער פּאָטער, עליו השלום, און זאָגט אים:

— דיין קהילה ברענט און דו פֿאַרלעשסט נישט דאָס
פֿייער!

און ווערט נעלם.

שפּרינגט דער אורח-חיים פֿון בעט אַרויס און לויפט צו
צום פֿענסטער, זעט ער, אַז פֿון דערווייטנס, פֿון דער חורבה
אונטער דער שטאָט, וואו עס וואוינט, לויט דער שמש האָט אים
געזאָגט, דער פּרוש, רייסט זיך אַרויס אַ פֿייער, אַ רויט-פּלאַ-
מענדיק פֿייער, און ציט זיך און שטאָט אריין. קוקט ער וויי-
טער, זעט ער, ווי איין פֿייערדיקע צונג לעקט דעם דאָך פֿון
שול און די צווייטע פֿון גרויסן בית-המדרש, און אַרום איבער
די דעכער פֿון די בעלי-בתים פּליען פֿונקען און עס דויערט
אזוי אַ וויילע און ווערט פֿאַרשוואונדן.

ווערט ער, דער אורח-חיים, פֿאַרציטערט.

פֿאַרשטייט ער, אַז דאָס איז אַ התראה, אַז אין דער
חורבה מוז זיין אַ גרויסע זינד, אַז ער איז מחויב עפעס צו
טאָן; ווייסט ער אָבער נישט וואָס. דערמאָנט ער זיך, אַז יאָהן:

וואסערטרעגער האָט אים געזאָגט, אַז ווען ער וועט אים דאַרפֿן, וועט ער אים קומען צו הילף. כאַפּט ער, דער „אורח-חיים“, שטאַלערהייט, אויף זיך די בגדים און גייט אויף די בעגל און דער ערשטער שטוב אַרײַן, וואו דער בית-דין-שגש האָט גע- נעכטאַגט, און וועקט אים, און פֿרעגט אים, צי ער ווייסט נישט וואו יחנן וואַסער-טרעגער וואוינט? מוּו ער אים דריי מאָל אַנפֿער'חורף, איידער דער בית-דין-שמש געטרויט זיינע אייגע- נע אויערן און אויגן. ער גלויבט נישט, דער „אורח-חיים“ זאָל האַלפֿער נאָכט דאַרפֿן יחנן וואַסער-טרעגער, און שטייט אין רייבט זיך אַלץ די אויגן, קוים מוט צרות און ער צום גלויבן געקומען, און ער ווייסט, וואו ער וואוינט — גייען זיי ביידע אַרום אָן אַ לאַמטערן, און אין גאס און חוּשך, אז איי נער זעט נישט דעם צווייטן, און קוים קוים זיי טרעפֿן, נאָך מן און מאַטערנעש, צו יחנן וואַסער-טרעגער'ס דירה, קומען זיי צו צום פֿענסטער אין ווילן פֿינקלאַפֿן, עפֿנט זיך דערווייל די טיר פֿין אַנעווייניק און יחנן קומט אַרויס...

איך האָב זאָגט ער, געוואַרט אויף איך, רבי... שוין צייט צו פֿאַרלעטן דאָס פֿייער.

זעט דער אורח חיים, ער ווייסט...

תיך פֿור דבור שפֿאַלט זיך דער וואַלקן און הימעל און עס באַווייזט זיך אַ שטראַל-ליכט, דערזעט דער אורח-חיים, אַז יחנן גייט מוט אַ האַך, פֿרעגט ער, וואָס באַטייט די האַקז ענטפֿערט יחנן, אַז זי וועט צו-נוץ קומען.

גייע זיי צו צו דער חירבה, וואו דער פרוש וואוינט.

קומען זיי צו נאָנט, דערפֿילן אַלץ דריי אַ ריח פֿון ברענענע דיקער סמאָלע, וואָס רייסט זיך פֿון דער חירבה אַרויס, און וואָס נענטער צו דער חירבה, ווערט דער ריח געדיקטער, ביז עס פֿאַרכאַפט דעם אָטעם... קומען זיי צו נאָך נענטער, רייסן זיך אַרויס פֿון דער חירבה משונה'דיקע קולות, זינגען און

שפילן, און א טופען מיט די פליס פון טעניק, און אז מען
קומט נאך נענטער צו — זעט מען ווי פערס פון ליכט שפארן
זיך ארויס פון די שפאלטן ..

הויבט אן דער בית-דין-שמש צו ציטערן אויפ'ן גאנצן
לייב פאר שרעק. וויל אים דער אורח היים מאכן א לב זאגט
ער אים: האלט זיך אן ביי מיין גארטל, ציטערן אבער אונ-
טערן שמש די קנע פאלט ער אנדער און מיטן גאס.
זאגט יוחנן צום „אורח היים“ רבי, לאזט אים ליגן און
קומט און חורבה אריין, מיר זאלן, חס ושלום, נישט פארשע-
טיקן...

פֿרעגט דער „אורח היים“, צי ער ווייסט, וואו די טיר איז?
ענטפֿערט יוחנן: מיין חוש הריח וועט מיך פֿירן.
גייען זיי.

— און וואָס וועל איך דאָרט טאָן? — פֿרעגט דער אורח-
היים שטיל.

זאָגט יוחנן: יעדערער זאל טאָן ווינס. איר, רבי, וועט
מלחמה האַלטן מיט אייערע כּוונות און כּח, איך — מיט דער
האַק! האַלט איר נאָר די הברה פֿון דערווייטנס מיט השּבעות;
די רעשט פֿאַרלאָזט אייך אויף מיר.

און באַתוּ הרגע עפֿנט ער די טיר אויף.

און זי דערזען אַ חתונה.

די חירבה איז כּאַלייכט

און דער הייך, און אַרום אויף אלע ווענט, הענגען שאַר-
בונט פֿון סתּים, און אין די לעכער פֿון מזיל און אויגן ברע-
נען פֿלעמלעך פֿון רויט פֿייער, אָן אַ זייט שטייען שוואַרצע
כלי-מר און שפּילן אויף שוואַרצע פֿליס, און פֿון די שוואַרצע
פֿליס פֿלוצן אַרויס די קולית מיט פֿייערדיקע צונגען צוזאַמען...
און אַ מהומה פֿון פֿלעמען שלאָגט זיי פֿון די אויגן, און פֿון

די פייערדיקע גארטלעך, און פֿון די מיילער צוזאַמען מיטן
געזאַנג.

א ברחן שטייט אויף און רופֿט: שבת! שבת! אַז עס
הילכט...

אין אַן מיטן ראָד גייט אַ פֿלה טאַנק...
אויף אַ ווינט טיכל טאַנצט דע- פֿרוש מיט לילית דער
פֿלה —

ער זינגט: באי כלה, באי כלה, און ציט איין צו
זיך דאָס טיכל. לילית לאַכט און זיי טאַנצן שוין האַנט און
האַנט — —

— שבת! שבת! רייסט זיך דער בוחן. שטאַרקער הילכן
די פֿליס, ווילדער דרניט זיך דאָס ראָד, שרעקלעכער לויפֿן
און וויקלען זיך די פֿלאַמען, און לילית וויל שוין פֿאַלן דעם
פֿרוש אויפֿן האַרץ אַרויף. באַתוּ הרגע אָבער האָט מען דער-
שפירט די געסט, די נישט-געבעטענע פֿרעמדע געסט, און מען
איז פֿאַרציטערט געוואָרן.

עס ווערט אַ ליאַרט, אַ געשריי, אַ גערויש, אַ געקרין-
צעריי מיט די ציין, דאָס ראָד צעלאָזט זיך, אַלע מאַכן פֿויסטן
און ווילן צולויפֿן צו די נישט געבעטענע געסט...

נאָר דער אורח-הים מיט זיינע פֿונות האַלט זיי פֿון
ווייטן, מיט אויפֿגעהויבענע איינציקע פֿיס אין דער לופֿטן
שטייען זיי און איבערטרעטן קאָנען זיי נישט — זיי ווערן אַזוי
ווי פֿאַרשטאַרט, ווי פֿאַ-שטיינערט, נאָר אויסגעצויגן זענען די
הענט, די ציין קריצן און אין די אויגן פֿלאַמט די שנאה — —
— צו הילף, צו הילף — שרייט לילית אַרויס פֿון דער
מיט.

און באַתוּ הרגע הערט זיך אַ רעש, אַ געטומל פֿון
דרויסן. אַ שטורם-ווינט האָט זיך פֿון ערגעץ אויסגעריסן און
לויפט אַרום דער חירבה, אין זוכט, ווי אַרום זיך אַריינצורייסן

אין איר, און קאָן נישט... די גאַנצע חורבה ציטערט, אין שטורם-ווינט הערן זיך טויזנטער געשרייען, — אַריינרייסן קאָן מען זיך אָבער נישט. דער „אורח-חיים“ האַלט אָפּ מיט זיינע כוונות, מיט זיינע השבחות... און פֿול ווערט די חורבה מיט כוונות און השבעות און דער שוואַרצער עולם שטיקט זיך אין דער לופֿט. מיילער עפענען זיך ברייט, רויטע צונגען שטעקן זיך אַוויס. און זיי טרעטן אָפּ און רוקן זיך אין די ווינקעלעך אַריין, ווערן איינגעשרומפּן.

אין באַתוֹ הרגע כאַפּט יוחנן די האַק און צילט מיט איר, און האַרפֿט און טרעפֿט לילית'ן אין מיטן קאָפּ אַריין. און באַתוֹ הרגע פֿאַלט דער פֿרוש מיט'ן פנים צו דער ערד... די ווינטן הערן אויף, די געשטאַלטן פֿאַרשווינדן, די פֿלים פֿלאַצן, די לעמפלעך לעשן זיך אויס, די שאַרבנס פֿאַלן אַראָפּ פֿון וואַנט און באַלן און צעפֿאַלן אויף שטויב—שטיל... און אַ שוואַרצע הריאה מיט שוואַרצע פֿליגל כאַפּט דעם לי-ברוקן פֿרוש פֿון דער ערד, רייסט, פֿליענדיק מיט אים, אויף אַ פֿענסטער, אין ווערט מיט אים געלם. דורך דעם פֿענסטער רייסט זיך אַריין אַ פֿרישער פֿאַר-טאָג...

אַזוי, אַזוי, רבֿית! זיפֿצט אָפּ דער „אורח-חיים“.
אַצונד ווייסט איר שוין, וואָס אַזאַ יוחנן קאָן באַטייטן?
אַזאַ פֿראַכטער יוד האַט אַ חוש הריח און פֿילט, וואָס
אין „אורח-חיים“ פֿילט נישט...

דער באַט.

אין טאַמאַשאָוו — אַ קליין פּויליש שטעטל, וואָס ליגט אויף דער גאַליצישער גרענעץ, — האָט זיך אַמאָל אין אַ שיי-נעם העלן טאַג, באַוווּן אַ בחור, אַן אַרעמער בחור, וואָס קיי-נער האָט נישט געוואויסט, פֿון וואַנען ער איז געקומען, וואו ער טאָגט אין וואו ער נעכטיגט, און וואָס פֿלעגט זיך פֿון צייט צו צייט באַווייזן און בעטן עסן.

מילא — ווער עס שטעלט אויס אַ האַנט, זעם גיט מען בפרט אַז דער בחור נעמט נישט, נישט קיין פרוטות, נישט קיין מאכלים, נאָר אַ לויטקל מרוקן ברויט, — פֿרעגט מען נישט ווער און וואָס; עסן קומט יעדער לעבעדיקער נשמה באַמערקט מען אָבער, אַז עס איז אַ משונה'דיקער בחור, אויגן האָט ער, וואָס קוקן, דאַכט זיך, ווייט-ווייט, און וואָס אין דז' ד' אמית טוט זיך, זעען זיי נישט; און מיט דז' לעפלעך פֿון דז' אויערן רירט ער שטענדיק, ווי אַנדערע מיט דז' ברעמען אַבער דז' אויגן, גלייך ער וואָלט שטענדיק געכאַפּט קול'ת פֿון דער לופֿט; כאָטש עס איז שטיל, ווי פֿאַר שאַפּר-בלאָזן, און דערנעבער, ווייל ער זעט, מכלומר'שט, אַזוי ווייט און הערט אַזוי-ווייט, איז ער שטענדיק פֿאַרחושי'ט, אַז מען גיט צו אים אַ רייד, ווערט ער פֿאַרציטערט, גלייך מען וואָלט אים געוועקט פֿון יענער וועלט, און אַז ער ענטפֿערט, ענטפֿערט ער אָדער "יאָ"

צי: „ניין“. א ניט — פֿאַרפֿלאַנטעט ער זיך אין די אייגענע
 רייד, ווי אין אַ נעץ; עס קומט אים דער שווייס אויפֿן שטע-
 רן ארויס, און קאָן זיך נישט אַרויסאַרבעטן ..
 אין פֿלעגט אַמאָל אַ בעל-הבית, צי אַ בעל הבית'טע,
 וועלן זיך באַנוצן מיט'ן בחור און שיקן אים אַ גאנג, פֿלעגט
 דער בחור פֿאַרלוירן ווערן אויף עטליכע טעג און קומען צו-
 ריק מיט אַ תשובה קאַפּיע, נישט געפֿלויגן, נישט געשטויגן.
 און נישט חלילה פֿאַר פֿוילקייט, נאָר פֿאַר פֿאַר'חוש'שקייט.
 — האָסט געטראָפֿן דעם און דעם? (צו וועלכן מען האָט
 אים געשיקט).

— ערשט היינט

— און ביז אַהער?

וויינט זיך אַרויס, אַז ער איז אַרויסגעגאַנגען אין שליחות
 האָט ער אויפֿן וועג געטראָפֿן אַ מיידל, האָט דאָס מיידל גע-
 פֿינטשעט, עס האָט אוודאי נישט געקאָנט טרעפֿן אַ היים... דער-
 נאָך האָט מען אים צוגערופֿן פֿון דער הייך, עפעס אַ פֿויגל,
 — איז ער נאָכגעלאָפֿן, וכדומה, און ער איז ערשט היינט
 געקומען, וואו מען דאַרף; און מען האָט אים געזאָגט — און
 דאָס וואָס מען האָט אים געזאָגט, אָדער ער האָט פֿאַרגעסן,
 אָדער באַלד נישט פֿאַרשטאַנען. אַזוי קומט אַלץ אַרויס קאַפּיער
 און ער שמייכלט. בתמימות, אין שטרעקט אים די דאַרע האַנט
 נאָך אַ שטיקל ברויט — ער האָט איבער דער גאַנצער צייט
 אין מיל נישט געהאַט.

אין אַן אַרעם שטעטל אָן עסקים, זומער-צייט, גרויסע
 לייריקע טעג, זיצן בעלי-בתים ביי די פֿענסטער און גענעצן,
 און קוקן אַרויס אין מאַרק אַריין, עס זאָל זיך עפּנס באַווייזן,
 עס זאָל זיין אָן וואָס זיך אָנצעכאַפּן. שטייט אַזוי אַ בעל-הבית

ביי אַ פענסטער, דערזעט ער דעם פרעמדן אָרעם-בחור, רופט ער
אים צו. ער האָט נישט וואָס צו טאָן, שוין אלע פליגן אויסגע-
כאַפט, וועט ער אים חוקר ודורש זיין.
— קום נאָר, בחור, אין שטוב אַריין.
שאַקלט דער אָרעם-בחור מיט'ן קאַפּ אין דער ברייט; ער
וויל נישט.

— פאַר וואָס?

— אַזוי! זאָגט ער.

לאַכט דער בעל-הבית און פוילט זיך נישט, און גייט אַרויס
צום בחור פאַר דער טיר און זעצט זיך אויף דער שוועל, און
הויבט אָן:

— ווי הייסטו, בחור?

-- ווי איך הייס? חזר'ט דער בחור איבער, — אַברהם!

דאַכט זיך מיר אַברהם; יאָ — אַברהם!

— דו ווייסט נישט אויף זיכער!

ער איז קיינמאָל נישט זיכער. ווי קאָן מען זיין זיכער? עס
דאַכט זיך אַזוי פיל.

קיינט דער בעל-הבית.

— און אויפ'ן צוגאַמען?

פון דעם ווייסט שוין דער בחור גאַרנישט. און ער פרעגט
איבער בתמימות, צי מען דאַרף אַ צוגאַמען.

זאָגט דער בעל-הבית:

— אַוודאי, עס קאָן זיין אַ סך אַברהם'ס, קאָנען זיי זיך

אויסמישן...

— נו, וואָס איז?

— און וועמענס ביסטו, בחור?

— דעם טאַטנ'ס.

— און ווי הייסט טיין טאַטע?

— טאַטע הייסט ער.

— און וואו וואוינט דיין טאטע?
 — דא, וואו דיין טאטע וואוינט און דער בחור הויבט אויף
 א פֿינגער אין ווייזט אין דער הייך אַרויף צום הימל.
 — און קיין אַנדערן טאטן האָסטו נישט?
 — ניין!
 קייקלט זיך דער בעל-הבית פֿאַר געלעכטער, אין דער בחור
 פֿרעגט:
 — מעג איך שוין גיין?
 — באַלד, באַלד! ענטפֿערט דער בעל-הבית. — און פֿינ
 וואָנען קומסטו?
 — פֿון דאָרף!
 ווי הייסט דאָס דאָרף? וואו ליגט עס?
 דאָס ווייס ער נישט, דער בחור.
 — ווייט פֿון דאָנען?
 ער איז געגאַנגען און געגאַנגען, און געגאַנגען..
 און דער בחור חורט אַזוי פֿיל מאָל איבער דאָס וואָס
 „געגאַנגען“, ביז די ליפּן ווערן אים מיד און ענדיגט: און נאָך
 געגאַנגען!
 — וויפֿיל טעג און וויפֿיל געכט?
 ער האָט נישט געציילט.
 פֿאַלט איין דעם בעל-הבית צו פֿרעגן:
 — און דאָוונען קאָמסטו?
 דאָוונען? מוז אים דער בעל-הבית פֿרטייטשן, וואָס מען
 מיינט „דאָוונען“, שמויכט זיך דער בחור, און ער מיינט: שמו-
 עסן מיטן טאָטן.
 — יאָ, יאָ! זאָגט דער בעל-הבית.
 ער קאָן „שמע ישראל“.
 — ווער האָט דיך געלערנט?
 דערציילט דער בחור, און גייענדיק, פֿון דאָרף דורך

וואָלד, אין שטאָט אַרײַן, האָט אים געטראָען זייער אָן אַלטער
מאַן. האָט אים דער אַלטער מאַן געזאָגט, ווער זיין טאָטע איז.
און האָט אים אויסגעלערנט ריירן מיט'ן טאָטן, זאָגן „שמע
ישראל“, און כאָטש ער פֿאַרשטייט גישט, וואָס ער רעדט צום
טאָטן, זאָגט אָבער דער אַלטער, אַז דער טאָטע פֿאַרשטייט און
האָט הנאה דערפֿון!

— און ווען רעדסטו מיט'ן טאָטן?

— צוויי מאָל אין טאָג.

און דערביי שפּילט ער.

— דו שפּילסט? אויף וואָס?

אויף וואָס עס איז.

אין דאָרף פֿלעגט ער שפּילן אויף גרענלעך, אויף שאַ-
ווער; דערנאָך האָט מען אים אויסגעלערנט מאַכן אַ הילצערן
פּייערל, האָט ער געשפּילט אויפֿן הילצערנעם פּייערל... אין
שטאָט האָט מען אים געשענקט אַ ליימען פּייערל, שפּילט ער
דערפֿון...

— און מען זאָל דיר, למשל, געבן אַ פֿידל?

פֿלאַמען אויף דעם בחור'ס אויגן. אַי, וואָלט ער גע-
וואָלט אַ פֿידל, ווי דו שטאָטיקע פֿלי-זמר האָבן. גפֿרט אַזאָ
גרויסע, גרויסע פֿלי, וואָס מען טראָגט אויף אַ רימען... אַי,
וואָלט ער געשפּילט — — —

נעמט דער בחור אַרויס פֿון בוזעט אַ ליימען פּייערל
און פּייעט.

ווי ער פּייעט, ווערט אַ גערודער אונטער'ן הנמל, עס
קומען זיך צעלויפֿן מחנות פּייגל און פֿלען אַרום אין דער
הייך, און דער בחור קיקט אַרויף צו זיי און שמייכלט און
באהאַלט צוריק דאָס פּייערל.

דער פעל-הבית האָט אָבער דעם קאָפּ נישט אויפֿגעהויבן
און דאָס אַלץ נישט געזען. צום קול פֿון פּייערל איז אַרויס

וסן שטוב די בעל-הבית'טע. הינטער איר—די דינסט, צום פענ-
סטער זענען צוגעקומען צוויי פאָר-פּאָלק און קוקן אַרויס.

פאַרשט דער בעל-הבית ווייטער דעם בחור —

— און פֿון וואָס האָסטו געלעבט אין וואַלד?

פֿון שוואַמען האָט ער געלעבט.

אַ, ער איז כאָטש אַ מבין אויף שוואַמען!

— און פֿריער אין דאָרף?

פֿון וואָס מען האָט אים געגעבן! —

— ווער האָט דיר געגעבן?

אַ פֿריער, אַ פֿויערטע, אפילו דער גלח און דער קרעטשמער...

— און וואָס האָט מען דיר געגעבן?

און דער בחור ענטפֿערט בתמימות, אַ מען האָט אים געגעבן

אַ קרויט, אַ באַרשטש, אַ פֿלייש, אַ ברויט—נאָר געגעסן

האָט ער נאָר ברויט, — אַנדער עסנוואַרק האָט ער גענומען און

געוואָרפֿן די פֿייגל.

— און פֿאַר וואָס— נאָר ברויט?

ער האָט ליב נאָר ברויט; אַ דערע מאכלים האָט ער פֿיינט.

וואָס ער עכט— האָט אים געפֿרעגט דער אַלטער אין

וואַלד אויך. און אַז ער האָט אים פֿאַרציילט, אַז ער עסט

נישט מער ווי ברויט, האָט דער אַלטער געוואָגט, אַז ער האָט

אים ליב דערפֿאַר; און האָט אים דערפֿאַר אויסגעלערנט רעדן

מיטן טאַטן. — און דעם אַלטן האָט ער אַזוי ליב, אַזוי ליב...

און זאָגן זאָגט ער אַזוי ערנסט „שמע ישראל, ווייל דער

אַלטער האָט אים געהייסן...

דערווייל האָט מען געקלאַפֿט אין שול צריין צו מנחה,

איז דער בעל-הבית געלאָפֿן אין בית המדרש צריין, דערציילן

צווישן מנחה ומעריב, ווי קלוג ער האָט אויסגעפֿרעגט דעם

בחור...

עס וואלט, פארשטייט זיך, געווען פארן שטעטל און
עסק, ווען נישט, וואָס עס האָט זיך געמאַכט אַן אַנדער מעשה.
די קהילה האָט געהאַט אַ קאַפּעליע: צוויי פּינל, אַ פּלייט,
אַ קלאַרנעט, אַ באַמצינקאַק אָדער אַ קלאַפּטעלער, ווי מען
רופט דאָס אין אַנדערע מקומות. און צום רומל, ווי דער
שטייגער איז, — אַ באַס. אַן אָרעמע קאַפּעליע, שפּילט אויף ייִדישע
פּאַרשפּילן און חתונות, מאַכט אַ פּאַר גראַשן פורים און חנוכה.
און טיילמאָל, אַז אַנדערע קאַפּעליעס זענען פּאַרנומען, נעמט
מען זיי צו קלענערע פּריצים אויף אַ באַל. קיין חריפות אין
שפּילן האָט די קאַפּעליע נישט באַוויזן...
מאַכט זיך אַ מעשה: ווינטער-צייט, די קאַפּעלע גייט
פּאַרטאָג צוריק פֿון אַ קליין פרעזשן באַל. אַ קאַפּ האָט מען
גענומען, עסן, ווי עס דאַרף צו זיין, האָט מען נישט געטאַרט,
קים פּאַרבוסן מיט אַ בראַקן ברויט, — גייט דער עולם צעוואַרפֿן,
האַלב-זונגענדיק, ברומענדיק, שילטנדיק, און דער באַס, וואָס
טראַגט די שווערסטע פּלי, שלעפט זיך נאָך פֿון הינטן. קים,
קים וואָס ער ציט אויס-און-אייך די פּיס פֿון שניי, — אַן אַלזער
מאַן געווען און אַ שוואַכער. רופט ער און שרייט און בעט
זיך, מען זאָל נישט אַנטלויפֿן פֿון אים, הערט מען אים, ווי
דעם רב״ד דער עולם גייט צעוואַרפֿן. דערווייל בייט זיך דאָס
וועטער; עס גיט אַ יאָג אָן אַ פּרישער שניי. מאַכט דער עולם
פּיס. קומט מען אין שטאַט אַרײַן, כאַפּט זיך יעדערער צו זיין
היזל. פּאַלט יעדער איינער, ווי אַ הרוג, אויף זיין בעט —
שלאָסן שלאָפּט מען אָבער נישט לאַנג; דער באַס איז נישט
אַהיים געקומען, און דאָס ווייב זיינס ליפט אַרום צו די פּלי-
זמר מיט אַ געוואַלט, רייסט זיי פֿון די בעטן אַרויס: וואו איז
מיין מאַן? וואו איז מיין מאַן?
קים די כּלי-זמר קומען צו זיך און פּאַרשטייען, וואָס
מען רעדט צו זיי, כאַפּט זיי אָן אַ שוידער, כאַפּט מען אין

מען לויפט ארויס זוכן ד'נס גאט; קיין וועג, קיין שטעג—
ווייסע, גלאטע תכריכים—פריש אָנגעפֿאלענער אומשולדיקער
שניי, גיי ווייס וואו דער באַס ליגט —

קומט מען צוריק מיט גאַרנישט. איין האָפֿנונג איז נאָך,
אפֿשר האָט ער, דער באַס, שכל געהאַט אין אַראָפֿגעכאַפֿט זיך
אין אַ דערפֿל אַרײַן.

עס גייט אוועק אַ טאָג און נאָך אַ טאָג, דער פֿראַסט
האַט שוין געלאָזט, דער שניי איז האַלב צעגאַנגען: עס איז
פֿרייטאָג, דער עולם גייט. לכבוד שבת, אין באַד אַרײַן, מען
פֿרעגט זיך נאָך אויפֿן גאַס און קיינער ווייסט קיין גײַעס
נישט. פֿלוצים קומט אָן צופֿאַרן און שטעלט זיך אָפֿ אין מיטן
מאַרק אַ פֿויערשע פֿור מיט'ן פֿאַרפֿוירענעם, מיט'ן באַס.. מען
האַט געכאַפֿט דעם בר מן און געשווינט קיזער געווען פֿאַר
ליכט-בענטשן... מען האָט מורא געהאַט פֿאַר פֿאַלמעסן. מען איז
שיר נישט אַרײַנגעפֿאַרן אין שבת אַרײַן. צו מאַרגנס לאָזט די
אלמנה נישט אויסנעמען, — 5 קליינע ווערנס האָט ער איבערגע-
לאָזט, דער באַס, מוצאי-שבת איז אן אסיפה, מען רופֿט די
פֿלי-זמר; קהל וויל, די פֿלי-זמר זאָלן זיך באַגײן אָן אַ באַס
און צאָלן דער אלמנה; די פֿלי זמר טענה'ן: לא כּוּ אַ קאַפעליע
אָן אַ באַס איז קיין קאַפעליע נישט, — אויף ייִדישע שמח'ת וואָלט מען
זיך, מיט קהל'ס הרשאה, אפֿשר באַגאַנגען, נאָר אַ פֿריץ וועט
אָן אַ באַס נישט אויסשטעלן קיין פֿוס צום טאַנצן... טענה'ט
דער רב, אַז מקיים צו זיין אַ נפשׁ מישראל איז מער ווערט
ווי אַ קאַפעליע מיט אַ פֿריצישן טאַנץ; טענה'ן די פֿלי-זמר, אַז
דער רב, זאָל ער זיי מוחל זיין, און און מוזיק-זאַכן קיין בר
הכי נישט. ווערט אַ געשרײַ: שקצים! —

ג'ט דערווייל אונזער הוקר ודורש, דער בעל-הבית, וואָס
האַט אַזוי קלוג אויסגעפֿרעגט דעם בחור, אַ קלאַפֿ אין טיש
אַרײַן:

— שאַט, רבוחים

ער האָט אַ עצה, ער האָט אַ בחור וואָס גלוסט צו אַ באַס און קאָן אוודאי שפּילן... וואָל מען דעם בחור חחונה מאַכן מיט דער אלמנה, וועט זיין אַ דער וואָלף זאַט, אַ דז צינג גאַנץ, און קהל וועט אַ דרייער נישט קאָסטן...

ער האָט אפשר געמיינט אויף קאַטאַוועס, נאָר קהל און רב פֿון איין זייט און דז פּלי-זמר פֿון דער צווייטער זייט האָבן זיך אָנגעכאַפט אָן דער עצה, ווי אַ טרינקענדיקער אָן אַ ברעט; דז אלמנה האָט אויך באַשטאַנען, אברהמ'ל בחור אויך, און מען האָט נאָך דעם זעלבן ח'דש געשטעלט אַ חופּה...

און אומגעריכט האָט אברהמ'ל בחור באַקומען אַ ווייב מיט פֿינף קינדערלעך מיט אַמאָל, און אַ באַס מיט אַ סמיטשיק, מיט'ן ווייב לעבט ער בשלום; ער קומט נישט אין שטוב

אַריין; נעכטיגט פֿאַר דער טור; דרייט זיך גאַנצע טעג ערגעץ אַרום, אויסער, אַז עס מאַכט זיך אַ שמחה אין שטעטל אָדער אַ באַל ביי אַ פּריץ און ער שפּילט. ווערט ער הונגעריק קלאַפט ער אָן נום ווייב אין פֿענסטער, דערלאַנגט זי אים אַרויס אַ שטיק ברויט, ווערט ער דערמיט נעלם, ביז ער ווערט ווייטער הונגעריק... שכנות פֿרעגן דז באַסיכע וועגן שלום-בית, לאַכט זי: עס איז איר וואויל ווי דז וועלט! ער עסט נישט און טרינקט נישט, זאָגט איר נישט אַ שלעכט וואָרט; חשבונות מיט דער קאַפעלי האָט זי דעם חלק פֿאַרדינסט גיט מען איר אין האַנד אריין... וואָס פֿעלט איר?

און אברהמ'לען זעט אויס, האָט אויך נישט געפֿעלט. אין דער התחלה האָט ער געהאַט צרות פֿון דז פּלי-זמר, ווייל ער פֿלעגט קיינמאָל נישט אַריינטרעפֿן אין ניגון אַריין; דער באַס שפּילט פֿאַר זיך... זיי הערן שוין אויף צו שפּילן, און אברהמ'ל טוט זיך ווייטער זיינס בשלימות, גלייך ער וואָלט אונטערגע- האַלפֿן גאָר אַן אַנדער קאַפעלע, וואָס שפּילט ערגעץ ווייט,

ווייט, און קיינער הערט נישט, נאָר ער אליין. נאָר מיט דער
צייט האָט מען זיך צו אים צוגעוויינט... ביי אַ פּריץ האָט מען
שוין געוואוסט, וואָס צו טאָן. און דער ניגון האָט זיך געדאַרפט
ענדיקן. האָט אים איינער פֿון די פּלי-זמרים אָנגעכאַפט ביים
סמיק און צוגעהאַלטן.—אויף ייִדישע חתונה האָט מען אים
אומישנע געלאָזט הייטער שפּילן און דער עולם פּלעגט פּלאַצן
פֿאַר געלעכטער; מען פּלעגט דערמיט גאָר שטאַרק משמח זיין
דעם עולם, בפרט ביי דער גרויסער וועטשערע צום טיש!

און קהל איז אַ וודאי צופֿרירן געווען פֿון אַברהם'לען.
שטיל און ציכטיק, זיצט ער שטענדיק אויסגעדייט מיט'ן שניב
צו אַ וואַנט און מיט די פּלייצעס צום עלם... נעמען אין
מזיל אַריין אויף אַ חתונה פּלעגט ער בשום אָפּן נישט; ער
האָט מיט זיך זיין שטיל ברויט. מען זעט אַפּילו נישט, ווען
ער עסט, און אַ גאַנץ גייענדיק יאָר קאָן מען יוצא זיין מיט
אים פֿאַר אַ שול-קלאַפּער.

וואָרזס אַ מנהג האָט ער געהאַט, דער אַברהם'ל, אַז
דריי מאָל אין טאָג פּלעגט ער זאָגן, שמע ישראל! אויפֿן
באַס. אין דעם-פֿרי, ווען די זון האָט אויפֿגעשיינט, פֿאַר-נאַכט,
ווען די זון איז אינטערגעגאַנגען, און צו חצות... אין דער-
פֿרי און פֿאַר-נאַכט פּלעגט ער עס טאָן ביים וואַסער אויף
דער לאַנקע אונטער דער שטאַט, און צו חצות—אין מיטן
מאַרק, און די קולות פֿון זיין באַס פּלעגן זיך צעשווימען אין
דער שטילער מוטער-נאַכט און אַריינרייסן זיך דורך טיר-טויער
צו לאַדן אין די שטובן, אין די הערצער אַריין... און אין די
קולות האָט געשטעקט אַיאַ ערנסט-טונה'דיק תּמימות, אַז וועמען
דער שול-האַמער האָט נישט געוועקט, דער האָט זיך אויפֿגע-
כאַפט פֿון באַס פֿון די קולות: בו, בו, בוהה, בוהה... יידן
פּלעגן זיך, נישט ווילנדיק, אַרויסרייסן פֿון די בעטן לעבדות
היבֿראַ, אָנצונדן ליכט און לויפֿן צו חצות, און אַ גאַנץ גייענ-

דיק יאָר, אויפֿכאַפּנדיק זיך פֿון זיין פּאַס צו חצות, אָפּזיפּצן:
— נעפּעך, אַ תּם, נאָר אין זיינע קולות שטעקט עפעס,
עס מוז עפעס שטעקן.

אַנדערע האָבן געזאָגט:
— נעפּעך, אַ שטומע נשמה, וויל רעדן מיט'ן בורא אין
האָט קיין אַנדער לשון נישט.

איינמאָל האָט זיך אין טאָמאַשאָוו געמאַכט אַ גרויסע
חתונה, אַזאָ חתונה טרעפּט זיך אַמאָל אין אַ יובל!
אַ שפּאַס! עס האָט זיך טשדך געווען דער לובלינער
פּרנס מיט'ן קראַקאָווער רב, אין טאָמאַשאָוו איז אין מיטן וועג
וויל דער לובלינער פּרנס מהנה זיין דעם קראַקאָווער
רב מיט אַ חתונה— ער זאָל וויסן מיט וועמען ער האָט געטאָן.
הייבט ער אַרויסקליקלען פֿון קעלער אַ פּעסל רענדלעך
אויף הוצאות החתונה; שיקט ער אַראָפּ סאַרווערס קיין טאָמאַ-
שאָוו, מען זאָל אַלץ אָנגרייטן כּיד המלך — ווי עס פּאַסט
פֿאַר אַ לובלינער גביר, אַ פּרנס, וואָס האָט זוכה געווען צו טאָן
מיט'ן קראַקאָווער רב!

קומען די לובלינער סאַרווערס קיין טאָמאַשאָוו אין זוכן
קודם כל אויס אַן אָרט פֿאַר דער חתונה: עס וועלן זיין
לובלינער, קראַקאָווער און אַ היימישער — טאָמאַשאָווער עולם!
עס וועלן קומען גבירים, בעלי-בתים, מיוחסים, לומדי-תּורה,
רבנים און דיינים.

און דריי קאַפעליעס וועלן שפּילן. די לובלינער, די:
קראַקאָווער און די טאָמאַשאָווער קאַפעליע וויל אויך נישט
אַפּטרעטן.

שטענדיק שטייט, כּמעט שוין אונטער דער שטאַט, אַ
שפּאַס אַ גרויסע, וואו עס האָט זיך איבער'ן ווינטער געטרי-
-

קנס סתומים האלק, האם אין שוין היינט ביי דער ווייטל,
 צו שווימען קיין דאנציג, דינגען די סארווערס אָפּ אויפֿן
 גביר'ס חשבון די שאַפּע — אַ תיבה אַ גאַנצע, און לאָזן זי
 אויסמאַלן פֿון אויסנווייניק מיט אַלערליי בילדער, און הענגען
 זי אינעווייניק אויס, ווי אַ סוכה, מיט טייערע יריעות — גע-
 שפּונענע פֿאַרהאַנגען, און מען שטעלט טישן פֿון עק תיבה
 צו עק תיבה, פֿאַר מענער באַזונדער און פֿאַר ווייבער באַ-
 זונדער, און די ווענט באַהענגט מען מיט העסעס און פּאַפּירע-
 נע לאַמטערנעס — אַ רהבות פֿאַר פּערציק מנינים, און אַן
 אַריינגאַנג, באַזונדער פֿאַר ווייבער, באַזונדער פֿאַר סאָרווערס,
 עקסטראַ פֿאַר די כּלי-זמר, און אַ גרויסער טויער אין דער
 מיט, מיט אַן אויסגעמאַלטן כּתב-תּורה אין דער הייך פֿאַר'ן
 קראַקאווער רב און זינדערע געסט...

און דער טאָג פֿון דער ווּתּוּנה אין געקומען, געסט קומען
 נאָך אַלץ און קומען, מען צעשטעלט זיי היי בעלי-בתים אין
 די הייזער, יעדערער האַלט עס זיך פֿאַר'ן געסטן כּבוד און
 טרעט אָפּ די שענסטע שטוב, און אַז מען זעצט זיך צו דער
 גרויסער וועטשערע ביי די טישן, און אַז עס צעברענגען זיך די
 ליכט אויף די טישן אין שבת'ניקעס און אויף די ווענט און
 העסעס און פּאַפּירע לאַמטערנעס, און עס צעפֿינקלען זיך ביי
 די ווייבער די אוינגלעך מיט יי שטערן-טיכלעך און ברוסט-
 טיכער — אין די שאַפּע פֿול געוואָרן מיט ליכט פֿון דער
 תּורה — קראַקאווער און לובלינער לומדים; מאַמאַשאַווער אין
 דערמיט... אויבן-אָן דער קראַקאווער רב.

גייען אַ שורה סאַוויצערס מיט גרויסע טעלערט פֿיש,
 אויבן אָן קלינגען זילבערע גאַפּל - מעסער, מישט זיך אויס
 מיט'ן פֿרייליכן זומען פֿון זי ווייבער ביי זייער טיש, —
 שווימט אַבער אַלעס אַ שמועס פֿון תּורה ביים קראַקאווער
 רבי'ס טיש — פֿאַלט אָבער אין מיטן אַריין די מוזיק מיט אַ

פרייליכס... דריי קאפעליעס, עס היילט, עס ציטערן פאר פרייליך
די פלעמלעך אויפן טיש, ארום אויף די ווענט, שפארט זיך
און דער קראקאווער רב אויפן אָנלען און שעפט נחת,
א גרויסער מבין געווען אויף מוזיק...

און פון „פרייליכס“ גייען די קאפעליעס איבער אויף א
„וואָלאַך“, פשוט איבערגעשוואימען, מען האָט דעם איבערגאנג
נישט געפילט — עס שווימט, עס פליסט א „וואָלאַך“ — א
קראקאווער פידל שפילט, רעדט דיבורים, שליסט אויף די
הערצער און גיסט זיך אריין... און דריי קאפעליעס האלטן
שטיל און ציבטיק אונטער... און עס דאכט זיך, א וואסער
פליסט, א וויסל האָט זיך אויסגעגאָסן גלאנצענדיק, און וויגט
זיך שטיל, און ברומט, און ציטערט לכבוד דעם חתן מיט דער
טלה און לכבוד דעם קראקאווער רב מיט די טייערע געסט,
און איבערן וואָסער פליט ארום, דפלא ופלא, א פויגל און
שפילט, און שפילט און זיס-הנעוודיק-וויינענדיק — א שטילע
„יעלה“ און אין מיטן—אויסגעשרייען, ליסטיקע, פרייליכע,
געהויבענע — און ווייטער אראָפּ צו א „יעלה“ — און וויי-
טער אן אויסגעשריי פון שטחה: פֿאַרט צו חתונה, א קיבוץ פון
לוחמים, און דער קראקאווער רב בראש (א לובלינער חזן
האָט עס אויסגעשטעלט), און די קאפעליע ווערט פלוצלונג ווי
מיטגעריסן. אלע פליט שפילן הויך, הויך, ארויף, ארויף, גלייך
מען קלעטערט מיט גרויס שטחה אויף פון א מדרגה צו א
מדרגה, עס רוישט, עס טינגט, עס בליצט —

און פלוצלונג ווערט אלץ אַפּגערוטן מיט אַמאָל, גלייך
אלע סטרונעס און אלע בליט וואָלטן געפלאצט — שטיל,
נאָר און דער שטילקייט הערט זיך פון פון בודה... איין
אברהמיל שפילט ווייטער, אלע אויגן ווענדן זיך צו זיינע
שלייצעס, — שטיל, קיינער רירט מיט קיין ברעם נישט, נאָר
אברהמיל האַנט רירט זיך, ציט זיך אויס, ציט זיך איין

מיט'ן סמיטשיק:
בי, בו, ביה, ביהה...

די כלי-זמר קוקן און ווארטן דער עולם זאל ארויס-
פלאצן מיט א געלטכטער, נאָר דער עולם קוקט אויף אברהמ'לעך
און פֿירט איבער די אויגן צום קראַקאָווער רב; מען וועט
אין זיין געגנווארט נישט לאַכן; די פּנימ'ער רינצלעך זיך,
די ליפן קרומען זיך אויס, פֿון די אויגן שפּאַרט אַרויס דאָס
געלעכטער, נאָר מען קוקט אויפֿן קראַקאָווער רב און מען
ווארט, און דער קראַקאָווער רב זיצט אָנגעשפּאַרט מיט'ן
שטיימל אויף דעם אָנלעך פֿון שטול און די ברעמען זענען
אַרעאָגעלאָזט איבער די אויגן - צו האָט ער נישט איינגע-
דרעמלט, דער קראַקאָווער רב.

אין דער פּאַס שפּילט נאָך אלץ:
— בי, בו, ביה, ביהה...

אומהיימלעך ווערט דעם עולם.

פלוצלונג ווענדן אלע די אויגן אָפּ פֿון קראַקאָווער רב
צו דער מיטלסטער טור. עס הערט זיך פֿון הינטער דער
טור א גערויש, טוט הערן זיך סארדערט לויפן צו עפענען
אין רופן דערשראָקן ארויס:
- גיין, גיין, עס וועט זיין פאַר אייך אן אַרעטע ווע-
טשערע...

פֿאַרשטייט מען אַרעמע לייט וועלן אַריינקומען, דער
קראַקאָווער רב עפנט די אויגן אויף און וויל עפעס זאָגן, מן
הכחם, מען זאל אַריינלאָזן, ווי דען
נאָר באַה'ו הרגע באַווייזט זיך אין טור אָן אַלטער מאָן
אין אַ צעריסענעם ספּאָדיק, מיט צעשוּיבערטע, גראַע באַרד
און פּאַה'ו אַ בעטלער, ווי אלע בעטלער, נאָר מיט אויגן, וואָס

קוקן מיט דער גדולה פֿון אַ מלכות, מיט אַ תנועה פֿון דער האַנט פֿון אַ מלכות — סאַרווערס דערשרעקן זיך און רוקן זיך אָפּ פֿאַר זיין בליק, נישט ווילנדיק, מיט גרויס דרך ארץ; ער מאַכט מיט דער האַנט — און זיי מאַכן אימ, נישט ווילנדיק, אַ וואַרע, דער אַלטער, אָנגעטון אין בגדי קבצן שבקבצנים און מיט אויגן און תנועות פֿון אַ מלך, קומט אַריין, הינטער אים גייט אַ חברה בעטל, ר, און דער אַלטער קומט אין מיטן שאַפּע אַריין, אין שטעלט זיך אָפּ, הינטער אים שטעלט זיך אָפּ די גאַנצע חברה קבצנים — אַלע קוקן פֿאַרבליפּט און שווייגן, דער קראַקאָווער רב אויך, נאָר אברהם'ל טוט זיך זינס, די איבערגעבויגענע פלייצע, זעט מען, ציטערט, די האַנט פֿירט אויף און אָפּ דעם סמיטשיק, און דער באַס קרעכצט האַרציק און ערנסט:

— פּוּ, פּוּ, בּוּהה, בּוּההה...

און דער אַלטער מלך אין בגדי קבצנים עפּט נאָך אַ וויילע דאָס מויל — די געסט בייגן זיך איבערן טיש פֿון פֿאַרנט, פֿון אַנדערע טישן שפּרונגט מען פּלוצלונג, נאָר אָן אַ שום גערויש, אויף די זעלבע מען ווערט צוגעצויגן צום אַלטנס מויל, ווי אַ מאַגעט, אַלע אויגן בלייבן הענגען אויף זיינע ליפּן — אין דער אַלטער זאָגט איין וואַרט: הצות:

— קראַקאָווער רב, מאַכט ער ווייטער, אברהם'ל שפּילט צו הצות... איר גלויבט נישט, קראַקאָווער רב, זעט איר הערן... איר זאָלט זוכה זיין צו הערן, ווי אברהם'ל שפּילט צו הצות, אין אייך באַשערט געווען צו טאָן מיטן ליבליכער פּרנס, טאַמאַשאָוו זאָל זיין אין מיטן וועג... און אייך צוליב וועלן אַלע הערן, נאָר נישט אַלע אַזוי ווי איר, איר זענט אַ מבין אויף מוזיק... — פּוּ, פּוּ, בּוּהה, בּוּההה — שפּילט זיך אברהם'ל זיינס —

און דער עולם שווייגט פֿאַרגאַמט, ווי פֿאַר'כשוּפֿ'ט, און דער
אַלט, ר בעטלער הויבט אויף די רעכטע האַנט און גיט אַ צייכן
צום בעליק, נעמט דער בעליק און שפּאַלט זיך, און לייגט זיך
אויס, איין העלפט רעכטס, די צווייטע לינקס, ווי פֿליגל פֿון
אַ טוכה.

און עס באַווייזט זיך דער הימל, אַן אויסגעשטערנטער,
אויסגעפֿינקלטער הימל. איבער דער עפּענונג פֿון דער שאַפּע
שווימט שטיל דורך די לבנה... שטיל איז זי אַרומגעשוואַמען,
און אַזוי ווי זי איז אַרומגעשוואַמען, גיט דער אַלטער בעט-
לער נאָך אַ מאָל אַ מאַך אַרויף מיט דע האַנט, שפּאַלט זיך
דער הימל—שווימט און דער הויך אַ רחבות פֿון סאַמעראַד-
נע ציטערדיקע ליכטיקייט, און אין דער ליכטיקייט, וואָס צי-
טערט און וויגט זיך, הערט זיך זינגען און שפּילן, די פּמליא
של מעלה זאָגט חצות, מלאכים - משוררים זינגען, קאַפּעליעס-
מלאכים שפּילן, און אַלע שפּילן איין ניגון און אברהם'ל באַס
פּאַסט צו צום ניגון, שווימט מיט אַן זמר פֿון דער ליכטיקייט,
וואָס וויגט זיך און הויבט און ציטערט אין דער הייך — —
און פֿאַרציטערט בלייבט דער עולם...

און נאָך אַ ווינק אַרויף גיט דער אַלטער, און דער די-
כל שליסט זיך, אויפּגעהערט האָט די מוויק, שטערנדעך
שווימען און פֿינקלעך, ציטערנדיק, ווי פֿון שטילן טרויערדיקן
נהת — —

און נאָך אַ ווינק טוט דער אַלטער און ביידע העלפטן
פֿין דאָך איבער דער שאַפּע פֿאַלן צוריק צו און פֿאַרשליסן און
באהעפטן זיך — פֿאַרשטיינערט ויצט דער עולם קוים מען
טעכט, און עס הערט זיך צוריק אברהם'ל באַס.
— בוה, בוה, בוהה, בוההה...

און פֿרױצֿלונג פֿאלט דער סמיטשיק מיטן באַס פֿון
 אברהמ'לס האַנט ארויס, ער שטעלֿט זיך אַזעק, דרייט זיך איבער
 צום עירֿם און הויבט אָן: שמע ישראל! און זאָגט עס מיט דער
 זעלבער גיטת, מיט זייעלעך ער האָט געשפּילט אין הימל... אין
 ער האָט זעענדיקט אין איו געפאלן הרשיות
 אברהמ'ל באַס איו דעם צייטן טאָג אין בית-המדרש
 נפטר געװאָרן.

פֿאַרטייטשונג פֿון העברעאישע ווערטער.

בְּמַעַמַד — אין אָנוועזנהייט.
רְשׁוּת — ערלויבניש
נְהַנֵּה מִיְגִיעַ כְּפֹו — לעבט פֿון זיין אַרבעט.
מְצַרְף — פאַראייניגט
פֿונּוּת — געדאַנקען.
נְתַגְלָה — אַנטפֿלעקט געוואָרן, פֿאַוואַסט געוואָרן.
כָּל תְּפֻצוֹת יִשְׂרָאֵל — אַלע געביטן, וואו עב וואוינען יידן.
„מוֹעֵד“ — אַ טײַל (סדר) פֿון תּלמוד.
שׁׁס — גאַנץ תּלמוד, 6 סדרים.
הַתְּנַהְגוֹת שְׁטײַגער, פֿירונג.
פֿלֵא — וואונדער. ביחידות — אליין.
מְרָא דְאַתְרָא — רַב פֿון שטאָט, פֿירער פֿון שטאָט.
מְגוּשָׁם — גראַב, פּראָסט. חוקר ודורש זיין — אויספֿאַרשן.
לֹא קָם וְלֹא זָע — שטייט נישט אויף, רירט זיך נישט פֿון אָרט.
גוֹזֵר זײַן — באַפעלן.
תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ — זיין אינערלעכקייט ווי זיין אויסערלעכקייט.
מְשַׁטֵּשׁ זײַן — באַדינען. עבדות — אַרבעט. נכשל — געשטרויכלט ווערן.
עַת רְצוֹן — מאַמענט פֿון באַויליגונג, פֿון ווילן.
מְדַרְגָּה — שטאַפל, שטופּע. הוֹלְשׁוֹת הַדַּעַת — מוט־אַזיקייט.
בְּקוֹ הַבְּרִיאָה — ביים געזונד. הַתְּרָאָה — אָנזאַג.
הַשְּׁבָעוֹת — פֿאַשווערן די פֿינסטערע, שלעכטע כּוחות.
לִילִית — די מלַכָּה פֿון די שָׁדִים.

פֿר מינן — אַ מַת. בְּתַמִּימוֹת — נאיוו. לֹא נִי — נישט. הַרְשָׁאָה — ערלויבניש.
פֿר הַכִּי — קענער. חצות — האַלבע נאַכט. ירִיבוֹת — טעפֿיכער.
הַפֿלֵא וּפֿלֵא — וואונדערלעך. יַעֲלֶה — זאָל אויפֿגיין (א תּפִּילָה וואָס מײַן זאָגט יום־כּפּוֹר)
יַנּוּעֵז — באַוועגונג. פֿרנס — דאַנאַר.

